

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 25/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 2001 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 107/2001 vp).

- hallitussihteeri Maarit Anttila, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- erikoistutkija Riitta-Sisko Koskela, Työterveyslaitos.

Lisäksi valiokunta on saanut Tietosuojavaltuutetun toimiston kirjallisen lausunnon.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esitys sisältää ehdotuksen Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Laissa määritellään tarkemmin Työterveyslaitoksen tehtävät, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen.

Esitykseen sisältyy samoin Työterveyslaitoksen terveyden- ja sairaanhoitotointoa koskeva tar-

kentava säännös. Myös laitoksen hallussa olevista biologisten, kudos-, työhygieenisten ja muiden näytteiden kokoelmista ja niiden käyttämisestä tieteelliseen tutkimukseen on tarpeen antaa nykyistä tarkempia säännöksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta ehdottaa säännöksiin lähinnä niitä täsmentäviä ja selkeyttäviä muutoksia. Lakiehdotuksen 2 a §:n mukaan työntekijöiden altistumistiedoista voidaan muodostaa työhygieenisten mittausten rekisteri ja biologisten altistumismittausten rekisteri. Ehdotetun säännöksen ja sen perustelujen valossa on jossain määrin epäselvää, ovatko työhygieenisten mittausten rekisteri ja biologisten altistumismittausten rekisteri itsenäisiä erillisiä rekistereitä vai muodostavatko ne henkilötietolain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetun loogisen rekisterikäsitteen mukaisen yhden rekisterikokonaisuuden. Koska rekistereiden on tarkoitettu olevan erillisiä, itsenäisiä rekistereitä, ehdottaa valiokunta 2 a §:n 1 momenttiin muutoksia, jotka selkeyttävät rekistereiden erillisyyden.

Lakiehdotuksen 2 a §:n 1 momentissa määritellään yhteneväisesti kummankin rekisterin tietosisältö. Koska biologisten altistumismittausten rekisteriin voidaan merkitä myös tiedot näyteanalyyseistä, valiokunta ehdottaa tätä koskevan lisäyksen tekemistä momenttiin. Lisäksi valiokunta ehdottaa 1 momentin jakamista kah-

teen eri momenttiin, jolloin 1 momentissa säädetäisiin lähinnä rekistereiden tietosisällöstä ja 2 momentissa rekisteritietojen käyttämisestä tutkimus- ja selvitystoimintaan.

Molemmat altistumismittausten rekisterit ovat erittäin arvokkaita tieteellisen työterveyden ja työsuojelututkimuksen aineistoja. Työterveyslaitos saisi ehdotetun 2 a §:n 1 momentin mukaan luovuttaa altistumisrekistereiden tietoja salassapitosäännösten estämättä toimialansa yksilöityyn tieteelliseen tutkimustoimintaan. Jotta säännöksen suhde viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ään, jossa säädetään tietojen saamisesta salassa pidettävästä asiakirjasta muun ohella tieteellistä tutkimusta varten, ei jäisi epäselväksi, valiokunta ehdottaa pykälän uudessa 2 momentissa säädettäväksi, että tietojen luovuttaminen tieteellistä tutkimusta varten tapahtuu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:n mukaisesti.

Valiokunta ehdottaa lisäksi sekä pykälään että voimaantulosäännökseen joitakin sanonnallisia selvennyksiä ja viittaussäännösten täsmentämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta 24 päivänä helmikuuta 1978 annetun lain (159/1978) 2 §, sekä
lisätään lakiin uusi 2a ja 2b § seuraavasti:

2 §

Työterveyslaitoksen tehtävänä on harjoittaa ja edistää työn ja terveyden välisen vuorovaikutuksen tutkimusta sekä käsitellä siinä tarkoituksessa henkilötietoja työntekijöiden terveydentilan kehityksen tutkimusta ja seurantatehtävää varten. Lisäksi Työterveyslaitos suorittaa työpaikoilla tai muutoin työympäristössä esiintyvien terveydellisten vaarojen ja haittojen ehkäisemiseen ja poistamiseen liittyvää selvitys-, mittaus- ja palvelutoimintaa. Työterveyslaitos harjoittaa itsenäistä terveydenhuolto-, sairaanhoidon- sekä laboratoriotoimintaa ammattitautien, työperäisten ja työhön liittyvien sairauksien toteamiseksi, hoitamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä työkyvyn arvioimiseksi. Työterveyslaitos harjoittaa alansa liittyvää koulutus- julkaisu- ja tiedotustoimintaa sekä suorittaa muut sille säädetty ja määrätyt tehtävät.

2 a §

Työterveyslaitos voi muodostaa 2 §:ssä säädettyjen mittaus- ja laboratoriotoimintojen hoitamisessa syntyvistä työntekijöiden altistumistiedoista työhygieenisten altistumismittausten rekisterin ja biologisten altistumismittausten rekisterin. (Poist.) Edellä mainittuihin altistumismittausten rekistereihin voidaan merkitä altistuneen henkilön nimi ja henkilötunnus sekä tiedot työnantajasta, työpaikasta, altistumisen laadusta ja kestosta, tilaajasta sekä altistumismittauksista ja niistä annetuista lausunnoista. Lisäksi biologisten altistumismittausten rekisteriin voidaan merkitä tiedot näyteanalyysistä. Tutki-

mus- ja selvitystoiminnan lähdeaineistona arvokkaat altistumismittausten rekistereiden tiedot säilytetään pysyvästi siten kuin arkistolaitos erikseen määrää.

Työterveyslaitos voi käyttää altistumismittausten rekistereiden tietoja alansa tutkimus- ja selvitystoimintaan ja luovuttaa niistä tietoja toimialansa yksilöityä tieteellistä tutkimusta varten siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:ssä säädetään. (Uusi 2 mom.)

Työterveyslaitos voi 2 §:ssä (poist.) säädettyjen toimintojen lisäksi tuottaa yksinomaan toisen lukuun terveydenhuoltopalveluja, tehdä toimialaansa liittyviä tutkimuksia, henkilöarviointitoimintaa ja muita toimialaansa liittyviä selvityksiä ja mittauksia sekä rekisteröidyn henkilön suostumuksen mukaisesti säilyttää ja käyttää niiden tietoja alansa tutkimus- ja selvitystehtävissä.

2 b §

Työterveyslaitos voi myös kerätä, säilyttää ja käsitellä 2 ja 2 a §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarvittavia biologisia, kudos-, työhygieenisia ja muita näytteitä.

Tutkimus- ja selvitystehtäviä varten 2 ja 2 a §:n sekä tämän pykälän 1 momentin nojalla käsiteltävien arkaluonteisten tietoineistojen käsittelytarve on arvioitava henkilötietolain (523/1999) 12 §:n 2 momentin mukaisesti vähintään viiden vuoden välein.

(1 mom. kuten HE)

Työterveyslaitos voi käsitellä, säilyttää ja luovuttaa ennen tämän lain voimaantuloa kerätyjä tietoja sekä biologisia, kudos-, työhygieenisia ja muita näytteitä *sekä niihin liittyviä tietoja* toimialansa tieteelliseen tutkimustyöhön. Edellytyksenä on, että tiedon tai näytteen käyttäminen tutkimustoimintaan ei poikkea siitä nimenomaisesta suostumuksesta, jonka tiedon tai näyt-

teen luovuttaja on mahdollisesti antanut tietoa tai näytettä luovuttaessaan.

Työterveyslaitoksen tulee hävittää *2 momentin nojalla käsiteltävät arkaluonteiset* tiedot ja näytteet henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaisesti sen jälkeen, kun niiden säilyttäminen ei enää ole tarpeen *2 ja 2 a §:ssä* tarkoitettuihin tehtäviin.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Merikukka Forsius /vihr
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Pehr Löf /r

Juha Rehula /kesk
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /kok
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Jaana Ylä-Mononen /kesk
vjäs. Saara Karhu /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.